

Instytut Ogrodnictwa
Zakład Pszczelnictwa w Puławach
ul. Kazimierska 2a, 24-100 Puławy
www.opisik.pulawy.pl

Sektor pszczelarski w Polsce w 2020 roku

Autor:
dr Piotr Semkiw
Zakład Pszczelnictwa w Puławach
e-mail: piotr.semkiw@inhort.pl

Puławy 2020

Analizę sektora pszczelarskiego w Polsce wykonano w Zakładzie Pszczelnictwa w Puławach w ramach Zadania 4.3 pt. „Doskonalenie technologii pasiecznych w kontekście występowania i eliminacji niekorzystnych czynników, uwarunkowań ekonomicznych i jakości produktów pszczelich” w Programie Wieloletnim Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach. Opracowanie objęło ocenę liczby rodzin pszczelich, napszczelenia, liczby pszczelarzy i ich struktury wiekowej oraz struktury pasiek. Jednocześnie scharakteryzowano poziom produkcji miodu, jego ceny rynkowe, koszty produkcji oraz handel zagraniczny tym produktem. Ponadto określono straty rodzin pszczelich po zimowaniu 2019/2020 oraz w sezonie pszczelarskim.

Materiały źródłowe niezbędne do sporządzenia opracowania uzyskano z: Inspekcji Weterynaryjnej (IW) (rejestry pasiek prowadzone przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii – stan na 30 października 2020 r.), Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) (94 ankiety z organizacji pszczelarskich zebrane w ramach realizacji mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2020/2021 – dane na 30 września 2020 r.), Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, własnych analiz rynku.

1. Liczba rodzin pszczelich

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej w kraju jest około 1,77 mln rodzin pszczelich (tab.1)¹. W ciągu ostatniego roku liczba ta wzrosła o 5,2%. Najwięcej rodzin pszczelich – ponad 220 tys. znajduje się w województwie lubelskim (12,5% ogółu), a najmniej w podlaskim – 47,7 tys. (2,7%). W pasiekach małych, o obsadzie nieprzekraczającej 20 rodzin pszczelich, utrzymywanych jest prawie 600 tys. pni. Pasieki średnie (od 21 do 50 pni) konsolidują ok. 636 tys. rodzin. Gospodarstwa zrzeszone w organizacjach pszczelarskich posiadają nieco ponad 1,47 mln pni pszczelich (ok. 83% ogółu). W stosunku do roku ubiegłego liczba rodzin pszczelich wśród tych podmiotów wzrosła o ok. 3%.

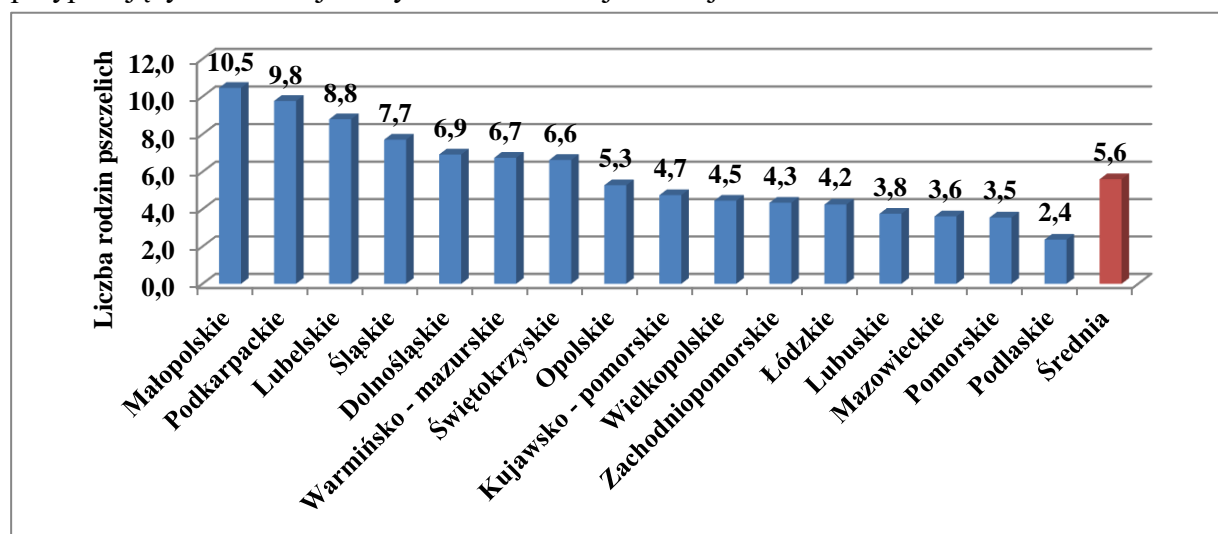
¹ Rzeczywista liczba pni może różnić się od wykazanej wartości z uwagi na ograniczony stopień aktualizowania danych w rejestrach PIW oraz z powodu braku danych w przypadku 4296 zgłoszonych podmiotów.

Tabela 1. Liczba rodzin pszczelich w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Łączna liczba rodzin pszczelich
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Lubelskie	3198	16728	40367	82970	50831	14980	8251	3568	220893
Podkarpackie	4283	19003	38983	64187	31860	9172	5031	1720	174239
Warmińsko - mazurskie	1215	5941	16628	53080	45367	20407	10006	10400	163044
Małopolskie	9368	25726	36624	51829	19895	7901	4714	2760	158817
Dolnośląskie	3703	13672	28064	54689	24372	10675	2331	500	138006
Wielkopolskie	5044	14842	26206	44525	25234	8977	6052	1930	132810
Mazowieckie	4430	16031	30189	47858	19300	6951	3310	320	128389
Zachodniopomorskie	1633	6199	15241	39950	22312	9315	3133	1550	99333
Śląskie	10465	20190	25469	26367	8002	2918	1334	305	95050
Kujawsko - pomorskie	2374	7820	16884	34219	15181	6057	2269	500	85304
Świętokrzyskie	2031	8426	15365	27983	15517	6424	1520	360	77626
Łódzkie	3802	11891	21573	27577	8996	2211	927	372	77349
Pomorskie	1793	5747	11985	24532	11606	3752	4090	1460	64965
Lubuskie	1221	4319	9429	19104	11465	3305	1040	2600	52483
Opolskie	1832	5721	10933	16601	9880	2345	1261	1100	49673
Podlaskie	1046	4593	10212	20452	7359	2568	1447	0	47677
Suma	57438	186849	354152	635923	327177	117958	56716	29445	1765658

2. Napszczenie – liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

Zmiany w ogólnej liczbie rodzin pszczelich bezpośrednio przekładają się na parametr dotyczący napszczenia. W roku bieżącym jego wartość wzrosła do średnio 5,6 pni na 1 km² powierzchni. Największe zagęszczenie rodzin pszczelich (10,5/km²) stwierdzono w województwie małopolskim. Najmniejsze (2,4/km²) odnotowano w województwie podlaskim. Największy wzrost (ok. 1 rodziny/km²) w porównaniu do ubiegłorocznych zestawień odnotowano w regionie lubelskim. Łącznie w 7 województwach liczba rodzin pszczelich przypadających na km² jest wyższa od średniej dla kraju.

Ryc. 1. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km².

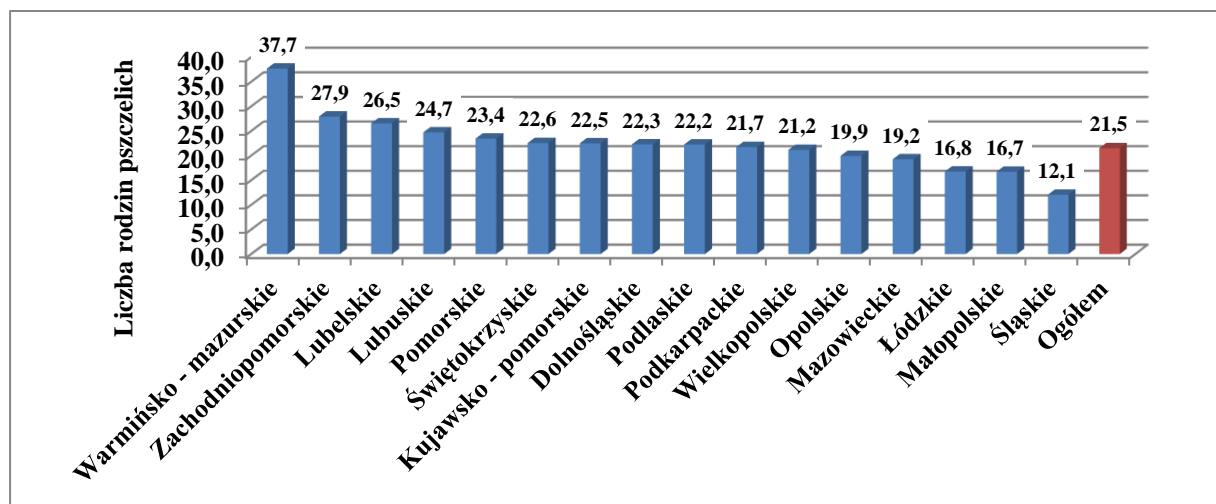
3. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek

Rejestry źródłowe Powiatowych Inspektoratów Weterynarii wykazują około 86,4 tys. podmiotów posiadających rodziny pszczele. Jednakże w przypadku ok. 4,3 tys. producentów prowadzona dokumentacja nie obejmuje danych dotyczących rozmiaru prowadzonej działalności, tj. liczby pni pszczelich. Problem niekompletności danych dotyczy również pasiek rejestrowanych w ostatnich latach oraz w bieżącym roku. Według informacji uzyskanych z Inspekcji, organ ten nie ma określonego ustawowego obowiązku prowadzenia dokumentacji obejmującej dane dotyczące wielkości zarejestrowanych gospodarstw pasiecznych. Dotychczasowa ewidencja obejmująca tego rodzaju zakres danych prowadzona jest jedynie w oparciu o wewnętrznie przyjęte kryteria przez poszczególne inspektoraty powiatowe, zatem nie zawsze tożsame we wszystkich jednostkach. Osobnym problemem odnoszącym się do danych zgromadzonych w rejestrach Inspekcji jest ich aktualność. Niestety wiele podmiotów zostało zarejestrowanych kilkanaście lat temu i na przestrzeni tego okresu brak jest informacji o jakichkolwiek zmianach. Zatem konieczna jest weryfikacja danych zawartych w rejestrach PIW ze stanem rzeczywistym w celu wyeliminowania ewentualnych rozbieżności. W obliczu sytuacji związanej z niekompletnością ewidencji, tabela 2 obejmuje tylko tych pszczelarzy, dla których prowadzona jest pełna dokumentacja. W związku z tym łączna liczba pszczelarzy wynosi ok. 82,1 tys. W porównaniu do stanu sprzed roku liczba ta wzrosła o ok. 4,8 tys. (6,3%). Najwięcej nowych podmiotów przybyło w województwie lubelskim (875) i wielkopolskim (784). Największy wzrost (łącznie o ok. 3,6 tys.) odnotowano w pasiekach nieprzekraczających 20 rodzin pszczelich. Według danych z KOWR 50,4 tys. producentów należy do organizacji pszczelarskich (61,4% ogółu). W ciągu roku liczba członków w organizacjach pszczelarskich zwiększyła się o 1330 osób (2,7%).

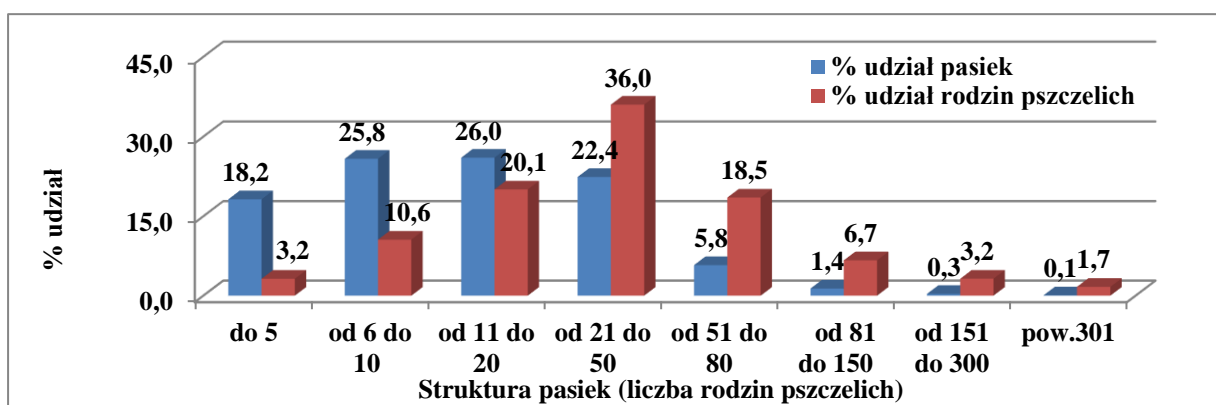
Tabela 2. Liczba pszczelarzy w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Liczba pszczelarzy łącznie
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Małopolskie	2410	2949	2216	1531	291	75	22	5	9499
Lubelskie	807	1862	2397	2354	721	136	38	6	8321
Podkarpackie	1066	2131	2367	1876	463	88	24	3	8018
Śląskie	2918	2408	1581	822	117	28	6	1	7881
Mazowieckie	1171	1858	1860	1417	283	67	16	1	6673
Wielkopolskie	1267	1649	1571	1303	366	89	28	5	6278
Dolnośląskie	943	1533	1674	1579	355	100	11	1	6196
Łódzkie	951	1352	1318	836	132	20	5	1	4615
Warmińsko - mazurskie	310	666	974	1475	648	194	47	15	4329
Kujawsko - pomorskie	614	882	1018	983	225	57	11	1	3791
Zachodniopomorskie	413	687	916	1108	326	87	16	3	3556
Świętokrzyskie	507	932	920	792	223	60	7	1	3442
Pomorskie	474	645	721	701	170	36	20	4	2771
Opolskie	510	654	670	486	142	21	7	2	2492
Podlaskie	275	517	618	594	109	23	7	0	2143
Lubuskie	312	490	565	549	167	32	5	4	2124
Suma	14948	21215	21386	18406	4738	1113	270	53	82129

Postępujący w ostatnich latach wzrost liczby niewielkich gospodarstw pasiecznych, w dużym stopniu przyczynia się do rozdrobnienia pszczelarstwa i systematycznego spadku średniej wielkości pasiek. Wartość tego wskaźnika w roku bieżącym wyniosła tylko 21,5 (ryc. 2). Niezmiennie na terytorium Polski istnieje istotne zróżnicowanie średniej, bowiem od lat największe pasieki (około 38 rodzin) uzupełniają malowniczy krajobraz Warmii i Mazur, a najmniej liczne (ok. 12 rodzin) są domeną regionu śląskiego. Łącznie w 6-ciu województwach liczba pni nie przekracza poziomu wyznaczonego przez średnią wartość. Pasieki pszczelarzy zrzeszonych w organizacjach pszczelarskich są większe, gdyż liczą przeważnie 29 rodzin pszczelich. W oparciu o weterynaryjne dane, w strukturze wielkościowej przeważają pasieki liczące od 11 do 20 pni (26%) i od 6 do 10 pni (25,8%). Najwięcej rodzin pszczelich integrują pasieki liczące od 21 do 50 rodzin (36% ogółu), a co piąta rodzina pszczela znajduje się w gospodarstwie składającym się z od 11 do 20 pni (ryc. 3). Pasieki duże (powyżej 80 rodzin) stanowią niewielki odsetek ogółu (1,8%), a w ich posiadaniu jest 11,6% wszystkich rodzin pszczelich.

Ryc. 2. Średnia wielkość pasiek.

Ryc. 3. Struktura pasiek w Polsce i procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek.

Według danych ze związków pszczelarskich struktura pasiek przedstawia się w sposób następujący: największy udział stanowią pasieki złożone z 21 do 50 rodzin pszczelich (30,1%) oraz od 11 do 20 rodzin pszczelich (28,9%). Pasieki liczące od 6 do 10 rodzin stanowiły 17,3%

ogółu, natomiast co dziesiątą była pasieka licząca do 5 rodzin. Pozostałe (powyżej 50 pni) to ok. 14%, spośród których pasieki złożone z ponad 80 rodzin stanowią 3,2%.

Rejestry weterynaryjne wykazują, że nieco ponad 86 tys. rodzin pszczelich znajduje się w pasiekach zawodowych (tab. 3). W stosunku do roku ubiegłego przybyło 21 gospodarstw posiadających ten status, czyli liczących co najmniej 150 pni. Spośród 323 takich pasiek, 53 posiada ponad 300 uli. Na tle kraju największym uzawodowieniem charakteryzuje się Warmia i Mazury oraz Lubelszczyzna. W tych dwóch województwach zarejestrowana jest niemalże 1/3 wszystkich profesjonalnych pasiek. Skalą i największymi możliwościami produkcyjnymi wśród wszystkich gospodarstw zawodowych wyróżniają się pszczelarze z regionu lubuskiego, gdyż średnia pasieka liczy tam ponad 400 rodzin pszczelich.

Krajowe organizacje pszczelarskie ewidencjonują większą liczbę pasiek zawodowych aniżeli rejestry weterynaryjne. W ich strukturach znajduje się 517 pasiek zawodowych, a 114 z nich liczy ponad 300 rodzin pszczelich. Rozbieżność w tych zestawieniach może być spowodowana niekompletnością dokumentacji prowadzonej w powiatowych inspektoratach oraz brakiem aktualizacji danych przez producentów.

Tabela 3. Charakterystyka pszczelarstwa zawodowego

Województwo	Liczba pasiek zawodowych	Liczba rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych	% rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych	Średnia wielkość pasieki zawodowej
Warmińsko - mazurskie	62	20406	12,5	329,1
Lubelskie	44	11819	5,4	268,6
Wielkopolskie	33	7982	6,0	241,9
Małopolskie	27	7474	4,7	276,8
Podkarpackie	27	6751	3,9	250,0
Pomorskie	24	5550	8,5	231,3
Zachodniopomorskie	19	4683	4,7	246,5
Lubuskie	9	3640	6,9	404,4
Mazowieckie	17	3630	2,8	213,5
Dolnośląskie	12	2831	2,1	235,9
Kujawsko - pomorskie	12	2769	3,2	230,8
Opolskie	9	2361	4,8	262,3
Świętokrzyskie	8	1880	2,4	235,0
Śląskie	7	1639	1,7	234,1
Podlaskie	7	1447	3,0	206,7
Łódzkie	6	1299	1,7	216,5
Ogółem	323	86161	4,9	266,8

4. Struktura wiekowa pszczelarzy

Według danych, które przekazały związki pszczelarskie, 30% wśród pszczelarzy stanowią osoby liczące ponad 65 lat (tab.4). Najwięcej (31,65%) jest producentów w wieku od 51 do 65 lat. Odsetek młodych pszczelarzy zmalał o ok. 1 punkt procentowy w stosunku do roku ubiegłego i wynosi obecnie 12%. Prawdopodobnie jest to skutkiem przepływu sporej liczby osób do następnej kategorii wiekowej (36-50 lat), gdyż tu zanotowano (w porównaniu do danych z 2019 roku) wzrost udziału do poziomu 26,3%.

Tabela 4. Struktura wiekowa pszczelarzy (%) w odniesieniu do struktury pasiek

Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)	Wiek pszczelarzy (lata)			
	do 35	od 36 do 50	od 51 do 65	powyżej 65
do 5	1,35	2,53	2,69	3,38
od 6 do 10	2,13	4,13	4,93	6,10
od 11 do 20	3,66	7,16	9,12	8,96
od 21 do 50	3,20	8,10	9,81	8,98
od 51 do 80	1,30	3,25	3,75	2,25
od 81 do 150	0,23	0,78	0,96	0,21
od 151 do 300	0,14	0,29	0,27	0,11
powyżej 300	0,02	0,07	0,12	0,02
Struktura wiekowa	12,04	26,31	31,65	30,00

5. Produkcja miodu

Rok 2020 zapisze się w pamięci niejednego pszczelarza nie tylko jako początek pandemii COVID – 19, ale także jako najgorszy rok pod względem produkcji miodu. Początkowo duże straty po zimowaniu (o których w dalszej części opracowania), a potem bardzo niekorzystne warunki pogodowe, istotnie załamały produkcję miodu w wielu regionach kraju. I nawet kiedy wydawać się mogło, że pogoda sprzyja a kwitnienie jest obfite, wziętek pszczeli był na tyle słaby, że zawiodły niemal całkowicie pożytki z lip czy gryki. W wyniku tych perturbacji krajowe pasieki wyprodukowały tylko 12,7 tys. ton miodu (tab.5). Oznacza to, że produkcja była niższa o 5,4 tys. ton niż w roku 2019 i o około 9,6 tys. ton w stosunku do roku 2018. Najbardziej dotkliwego spadku produkcji, w porównaniu do roku ubiegłego, doświadczyli pszczelarze z regionu podkarpackiego, warmińsko – mazurskiego i pomorskiego, odpowiednio: o 66%, 64%, 57%. W zasadzie, poza województwem lubuskim, wszystkie inne regiony odnotowały obniżoną produkcję miodu. Średnia ilość tego produktu odwirowana w pasiekach amatorskich wyniosła 8,6 kg z jednej rodziny pszczelej, a w pasiekach towarowych 17,2 kg. Najniższe jednostkowe zbiory stwierdzono w województwie podkarpackim.

Tabela 5. Produkcja miodu w kraju i w poszczególnych województwach

Województwo	Produkcja miodu		
	Pasieki amatorskie (kg/rodz. pszczelą)	Pasieki towarowe (kg/rodz. pszczelą)	Produkcja miodu całkowita (t)*
Dolnośląskie	11,4	26,2	1315,0
Kujawsko-pomorskie	10,8	19,0	557,6
Lubelskie	7,9	16,4	1361,5
Lubuskie	14,6	29,9	715,2
Łódzkie	8,4	9,5	416,3
Małopolskie	7,5	24,4	834,4
Mazowieckie	9,7	12,0	931,1
Opolskie	10,5	21,0	297,9
Podkarpackie	3,9	8,7	343,7
Podlaskie	6,3	12,2	180,8
Pomorskie	7,8	11,6	335,8
Śląskie	8,2	22,4	986,0
Świętokrzyskie	7,8	18,1	437,2
Warmińsko-mazurskie	5,7	13,7	586,9
Wielkopolskie	12,6	15,0	1549,8
Zachodniopomorskie	13,9	16,9	812,3
Ogółem**	8,6	17,2	12683,3

*skorygowana o straty rodzin pszczelich po zimowaniu (2019/2020) i w sezonie pszczelarskim 2020 r.

** uwzględnia dane 1 organizacji ogólnopolskiej

6. Ceny miodu i struktura sprzedaży

Mocno obniżona produkcja miodu nie spowodowała spektakularnych zmian cen w skupie hurtowym. Przedsiębiorstwa zaopatrujące się w ten pszczeli produkt były raczej powściągliwe w kwestii podnoszenia stawek za miód, bynajmniej nie do takiego poziomu, którego oczekiwaliby pszczelarze i który mógłby zapewnić im przyzwoitą opłacalność produkcji. W porównaniu do ubiegłego roku miody wielokwiatowe i rzepakowe, których było najwięcej na rynku, podrożały średnio o kilkadziesiąt groszy za kilogram, zbliżając się w wartościach średnich do niemal 13 zł/kg. Duży skok cenowy – o 5,5 zł/kg (przy bardzo niskiej produkcji) odnotował miód akacjowy, dla którego cennik zatrzymał się na kwocie 22,5 zł/kg. Miód lipowy zdrożał o niecałe 2 zł/kg, a gryczany o 1,4 zł/kg i ich cena przekroczyła 18 zł/kg. Za miody spadziowe ze spadzi iglastej płacono o nieco ponad 3 zł/kg więcej niż w roku ubiegłym (30,7 zł/kg), a za miody ze spadzi liściastej pszczelarzom proponowano średnio 20 zł/kg. W ich przypadku podwyżka była symboliczna (0,70 zł/kg). Miód wrzosowy w roku bieżącym utrzymał cenę ubiegłoroczną – 35 zł/kg. Warto przypomnieć, że przedstawione w tabeli stawki maksymalne były proponowane w sytuacji gdy miody odmianowe spełniały wysokie wymagania normatywne, spośród których istotny wpływ miały wyniki analizy pyłkowej (miody nektarowe) i przewodności elektrycznej właściwej (miody spadziowe).

Ograniczona podaż miodu jak i zwiększony popyt na ten produkt wywołany rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS-CoV-2 spowodowały wzrost cen zarówno w sprzedaży bezpośredniej (o 17%) jak i detalicznej (o 12%). Krajowy miód postrzegany w tym

roku jako towar deficytowy, a jednocześnie pożądanym w diecie człowieka jako element budowania mechanizmu odporności przeciwwirusowej organizmu, cieszył się jeszcze większym zainteresowaniem wśród konsumentów. Na wyższe ceny tego produktu, szczególnie w handlu bezpośrednim, wpłynął również inny, a zarazem podstawowy czynnik, czyli coraz wyższe koszty prowadzenia produkcji pszczelarskiej. Na ogół poza miodem wielokwiatowym, inne odmiany sprzedawane bezpośrednio przez pszczelarzy były tańsze w porównaniu do sprzedaży detalicznej.

Zarówno sprzedaż bezpośrednia jak i detaliczna spowodowały wprowadzenie na rynek 89,4% miodu wyprodukowanego w pasiekach. Pozostała jego część została skierowana do punktów skupu.

Tabela 6. Ceny miodu (zł/kg) w sprzedaży bezpośredniej, w skupie hurtowym i w handlu detalicznym w okresie IX-XI 2020 roku

Odmiany miodu	Sprzedaż bezpośrednia			Sprzedaż do punktów skupu			Sprzedaż detaliczna		
	min	max	Średnio	min	max	średnio	min	max	średnio
Miód wielokwiatowy	18,0	40,0	30,1	11,0	13,5	12,9	20,0	37,5	28,1
Miód rzepakowy	16,0	40,0	28,5	11,0	13,5	12,9	22,4	37,5	30,5
Miód akacjowy	25,0	45,0	33,8	20,0	24,0	22,5	30,8	49,8	39,7
Miód lipowy	20,0	50,0	35,0	15,0	20,0	18,4	25,0	55,0	38,6
Miód gryczany	20,0	48,0	35,9	15,0	20,0	18,4	25,0	47,7	37,1
Miód spadziowy ze spadzi iglastej	28,0	60,0	46,8	30,0	32,0	30,7	47,7	66,1	57,5
Miód spadziowy ze spadzi liściastej	22,0	50,0	39,1	20,0	20,0	20,0	33,6	57,0	43,7
Miód wrzosowy	40,0	80,0	64,2	30,0	35,0	35,0	68,0	98,0	84,3

7. Koszty produkcji

Z roku na rok produkcja pszczelarska generuje wyższe koszty. W bieżącym sezonie odnotowano wzrost kosztów produkcji o 8,7% w pasiekach amatorskich i o 4,9% w pasiekach zawodowych. W przeliczeniu na jedną rodzinę pszczelą koszty produkcji wyniosły ok. 382 zł w przypadku pasieki towarowej i 322 zł w przypadku działalności amatorskiej (tab. 7). Największe znaczenie w produkcji pszczelarskiej mają koszty pracy, które w pasiekach małych stanowią prawie połowę wszystkich kosztów, a w pasiekach dużych ok. 1/3. Spośród pozostałych kosztów zmiennych, istotnie wpływających na opłacalność produkcji, w pasiekach amatorskich był koszt zakupu pokarmu dla rodzin pszczelich, zaś w pasiekach towarowych - koszt transportu. Jednostkowe koszty produkcji 1 kg miodu w pasiekach małych, z uwagi na niewielką produkcję w 2020 roku, wyniosły ok. 37 zł, a w pasiekach dużych ok. 22 zł.

Tabela 7. Kalkulacja najważniejszych kosztów produkcji na 1 rodzinę pszczelą w zł

Wyszczególnienie kosztów		Typ pasiek			
		Amatorskie	Udział (%)	Towarowe	Udział (%)
Koszty stałe	Amortyzacja uli	40	12,4	40	10,5
	Amortyzacja sprzętu	9	2,8	18	4,7
	Amortyzacja pracowni	–	–	15	3,9
	Dzierżawa pasieczysk	–	–	5	1,3
	Suma	49	15,2	78	20,4
Koszty zmienne	Pokarmy	37,5	11,6	37,5	9,8
	Węza	12,5	3,9	15	3,9
	Matki pszczele	20	6,2	30	7,8
	Leki	17	5,3	17	4,4
	Transport	13,6	4,2	44,7	11,7
	Energia elektryczna	10	3,1	20	5,2
	Praca	154	47,8	123,2	32,2
	Materiały i inne	8,5	2,6	17	4,4
	Suma	273,1	84,8	304,4	79,6
Koszty ogółem		322,1	100,0	382,4	100
Koszt jednostkowy (1kg miodu)		37,5	-	22,2	-

8. Handel zagraniczny na rynku miodu

W 2019 roku zagraniczny obrót handlowy miodem po raz kolejny charakteryzował się przewagą importu nad eksportem (różnica sięgnęła 18 mln EUR - tab. 8). Wartość eksportu wyniosła ok. 39 mln EUR (wolumen ok. 16,8 tys. ton), a wartość importu osiągnęła poziom ok. 57 mln EUR (wolumen ok. 29,8 tys. ton.). W okresie od stycznia do września 2020 roku import objął ok. 23,5 tys. ton miodu, zaś eksport ok. 16,2 tys. ton. Saldo dla tego okresu wyniosło ok. – 7 mln EUR. Niezmiennie, miody z Polski trafiają głównie do innych krajów Unii Europejskiej, w tym ponad połowa na rynek hiszpański, niemiecki i francuski (tab.9). Natomiast zakup miodu odbywa się przede wszystkim na Ukrainie i w Chinach. W ogólnej ilości produktu przywiezionego zza granicy, udział tylko tych dwóch krajów wyniósł ok. 82% (tab.10). Średnia cena zakupu miodu na rynkach zagranicznych wyniosła ok. 1,8 EUR/kg, zaś sprzedaży – 2,2 EUR/kg.

Tabela 8. Handel zagraniczny na rynku miodu

Okres	Eksport		Import		Saldo (eksport - import)
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
2019	16837,2	38996,6	29802,3	56694,0	-17697,4
I-IX 2020	16179,2	36120,9	23512,5	43169,4	-7048,5

Tabela 9. Eksport miodu – główne kraje przeznaczenia, wartości i ilości (I –IX 2020 r.)

Kraj przeznaczenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Hiszpania	6765,2	3368,0	2,0
Niemcy	7994,8	2938,7	2,7
Francja	4344,8	1927,8	2,3
Wielka Brytania	3794,7	1671,4	2,3
Belgia	2361,9	1470,3	1,6
Holandia	1621,6	851,2	1,9
Włochy	1886,9	819,6	2,3
Grecja	1542,0	711,1	2,2
Bułgaria	1438,9	662,8	2,2
Rumunia	676,3	424,9	1,6
Republika Południowej Afryki	724,8	297,5	2,4
Chorwacja	465,8	234,9	2,0
Dania	578,2	211,2	2,7
Austria	457,0	149,5	3,1
Słowacja	127,5	80,6	1,6
Stany Zjednoczone Ameryki	409,5	79,7	5,1
Węgry	103,1	61,3	1,7
Szwecja	162,8	47,0	3,5
Łotwa	80,6	42,8	1,9
Irlandia	177,6	26,7	6,7
Chiny	63,1	26,1	2,4
Portugalia	41,2	17,4	2,4
Kanada	57,4	11,1	5,2
Zjedn. Emiraty Arabskie	77,0	10,4	7,4
Pozostałe	168,4	37,0	4,6

Tabela 10. Import miodu – główne kraje pochodzenia, wartości i ilości (I–IX 2020 r.)

Kraj pochodzenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Ukraina	21508,0	14440,8	1,5
Chiny	6417,4	4809,2	1,3
Rumunia	3525,4	1261,5	2,8
Bułgaria	2088,0	807,6	2,6
Mołdowa	570,3	258,9	2,2
Niemcy	1990,6	247,6	8,0
Kuba	301,3	194,4	1,6
Hiszpania	650,9	190,4	3,4
Serbia	857,8	187,7	4,6
Holandia	414,5	159,3	2,6
Węgry	579,3	129,3	4,5
Urugwaj	226,5	125,9	1,8
Meksyk	213,6	90,7	2,4
Wielka Brytania	180,2	84,7	2,1
Wietnam	84,2	76,7	1,1
Łotwa	150,7	70,6	2,1
Francja	207,6	66,9	3,1
Rosja	117,4	57,7	2,0
Litwa	170,4	52,4	3,3
Nowa Zelandia	2384,8	48,2	49,5
Indie	71,5	42,9	1,7
Belgia	88,9	39,4	2,3
Pozostałe	370,2	69,8	5,3

9. Straty rodzin pszczelich

Straty rodzin pszczelich po zimowaniu (odnotowane wiosną 2020 roku) wyniosły 20,2% ogółu, wobec strat na poziomie 15,2% w roku ubiegłym (tab. 11). Prawie 1/3 wszystkich rodzin zginęła w trakcie zimy w pasiekach zlokalizowanych w województwie świętokrzyskim i podlaskim. Najmniej strat (ok. 12%) ponieśli pszczelarze z województwa zachodniopomorskiego. W trakcie sezonu pszczelarskiego w 15-stu województwach zgłoszono do związków pszczelarskich przypadki ostrych zatruc lub podtruc rodzin pszczelich, głównie na plantacjach rzepaku oraz uprawach sadowniczych i jagodowych. Łącznie w skali całego kraju ok. 690 rodzin pszczelich uległo ostremu zatruciu, a podtrucia dotknęły prawie 26 tys. rodzin. Ponadto w dwóch województwach (małopolskim i mazowieckim) pszczelarze stracili 90 rodzin w wyniku celowego zniszczenia lub kradzieży. Niestety nie są to wszystkie zaistniałe w bieżącym sezonie akty wandalizmu czy przypadki kradzieży rodzin pszczelich w krajowych pasiekach. Media, szczególnie internet, częściej i w szerszym zakresie informowały opinię publiczną o takich wydarzeniach, niż odnotowały to związki pszczelarskie. Warto uzupełnić, że kradzieże w pasiekach są trudnym, a zarazem kosztownym problemem pszczelarzy. Zabezpieczenie się przed nimi wymaga dodatkowych inwestycji w sprzęt do monitoringu

pasiek (kamery i fotopułapki) lub nadajniki GPS instalowane bezpośrednio w ulach. Nierzadko jednak taka forma ochrony pozwala schwytać złodzieja, który jak się później okazuje mieszka całkiem niedaleko od miejsca popełnianego przestępstwa i, co gorsze, także posiada pasiekę, którą powiększa, lecz w zupełnie inny sposób niż prawdziwy pszczelarz, pod osłoną nocy i w oparciu o cudzą własność.

Tabela 11. Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (2019/2020) i sezonu pszczelarskiego 2020 r.

Województwo	Szacunkowe straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (w %)		Straty rodzin pszczelich w trakcie sezonu pasiecznego
	Zakres	Ogółem	Liczba rodzin (rodzaj uprawy ewentualnie inne wydarzenia)
Dolnośląskie	od 5 do 40	14,7	60 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Kujawsko - pomorskie	od 9 do 30	21,1	15 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 8500 (podtrucie - rzepak oz., zboża, buraki cukrowe)
Lubelskie	od 5 do 35	18,7	25 (ostre zatrucie - sady) 1160 (podtrucie - rzepak oz., uprawy jagodowe, sady)
Lubuskie	od 15 do 24	19,0	2350 (podtrucie - rzepak oz., sady, zabiegi herbicydowe w zbożach)
Łódzkie	od 10 do 22	18,0	10 (ostre zatrucie - sady) 110 (podtrucie - rzepak oz.)
Małopolskie	od 8 do 27	19,1	40 (celowe zniszczenie) 8 (podtrucie - rzepak oz.)
Mazowieckie	od 4 do 35	16,6	21 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 4680 (podtrucie - sady, rzepak oz., upr. jagodowe) 50 (celowe zniszczenie i kradzież)
Opolskie	----	20,0	200 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podkarpackie	od 5 do 40	22,3	2 (ostre zatrucie - zabiegi herbicydowe na poboczu drogi) Sporadyczne potrucia w uprawach rzepaku oz.
Podlaskie	od 10 do 40	30,4	Brak zgłoszeń
Pomorskie	od 10 do 25	19,6	40 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Śląskie	od 5 do 60	14,5	4200 (podtrucie - rzepak oz.). Obserwowano podtrucie rodzin po zabiegach odkomarzania terenów miejskich.
Świętokrzyskie	od 9 do 40	32,6	25 (ostre zatrucie - rzepak oz., sady) 1750 (podtrucie - rzepak oz., sady, upr. jagodowe)
Warmińsko - mazurskie	od 9 do 60	25,1	180 (podtrucie - rzepak oz.)
Wielkopolskie	od 10,0 do 35	16,7	260 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 2720 (podtrucie - rzepak oz, sady, zabiegi herbicydowe w zbożach)
Zachodniopomorskie	od 2 do 30	11,8	35 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 35 (podtrucie - rzepak oz.)
Ogółem	od 2 do 60	20,2	693 - ostre zatrucia, 25693 – podtrucie, 90 - kradzieże i celowe zniszczenia.

*wartość dodatkowo obejmuje dane z 1 organizacji ogólnopolskiej

Podsumowując rok 2020 w sektorze pszczelarskim należy stwierdzić, że był on trudny, wymagający i jednocześnie nie przyniósł pszczelarzom oczekiwanych dochodów, adekwatnych do poniesionych kosztów. Zatem potrzebne jest wieloaspektowe wspieranie rozwoju tej formy działalności zarówno ze względu na jej znaczenie dla środowiska naturalnego i zdrowia człowieka oraz fakt, że dla wielu pszczelarzy stanowi ona główne źródło utrzymania.